

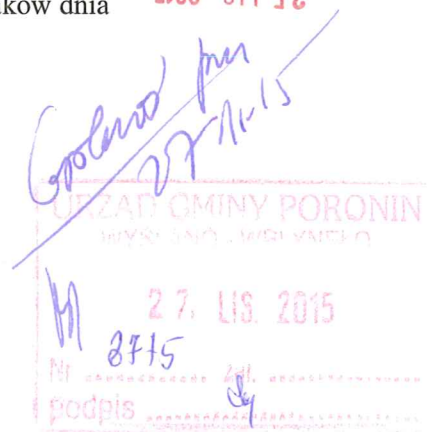
WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTEKÓW W KRAKOWIE
31-002 Kraków, ul. Kanonicza 24
tel. 12 426-41-00
NIP 676-17-36-611 REGON 003915214

OZKr 021.391.2015.DW

Kraków dnia

27.11.15

Wójt Gminy Poronin
34-520 Poronin
ul. J. Piłsudskiego 5

dot. GPGiOŚ-IV.670.100.2015

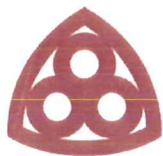
W odpowiedzi na pismo z dnia 17.11.2015 r., sygn. GPGiOŚ-IV.670.100.2015, w sprawie budynku po Mineralnej Spółdzielni pracy „Budimet” w Suchem, Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków przesyła kopię opinii NID na temat wartości zabytkowych malowideł Władysława Trebuni Tutki usytuowanych w ww. obiekcie.

Małopolski
Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Krakowie
dr inż. arch. Jan Janczykiewicz

Otrzymują:

1x Adresat +zał.

1x a/a

NID/OTKr/139/OP-11/14/15
NID-EAZN/7148/985/14/IC

Kraków, 11.05.2015.

OPINIA

w sprawie:

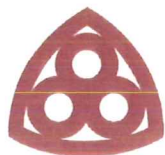
wartości zabytkowej malowideł ściennych autorstwa Władysława Trebuni Tutki, w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce nr 78/29) w miejscowości Suche gm. Poronin

Podstawa wykonania opinii:

- Wniosek Kierownika Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Nowym Targu, znak OZNT.5140.3.2014.APi.1 z 02.09.2014.
- pismo nr NID-EAZN/7148/985/14/IC

Opinię sporządzono w oparciu o:

- Akta sprawy załączone do wniosku Kierownika Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Nowym Targu, znak OZNT.5140.3.2014.APi.1 z 02.09.2014.
- Materiały (informacje historyczne i ilustracje archiwalne) przekazane przez Społeczny Komitet Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem (listopad – grudzień 2014).
- Materiały i wnioski przedstawione przez Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Oddział Podhalański im. Stanisława Witkiewicza w Zakopanem (listopad - grudzień 2014).
- Maszynopis pracy dyplomowej mgr Władysława Łacka wykonanej pod kierunkiem prof. Ireneusza Pluski, w ramach Międzyuczelnianych Poddyplomowych Studiów z zakresu Konserwacji, Kształtowania Architektury i Aranżacji Wnętrz Obiektów Sakralnych (Politechnika Krakowska, Wydział Architektury i Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) pt.: „*Problematyka zachowania malowideł ściennych Władysława Trebuni Tutki w budynku po dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy w Suchem*”, Kraków 2014, udostępniony przez Autora pracy.
- wizje lokalne z 29 października 2014 i 7 marca 2015.
- Kwerendę prasową, wywiady i literaturę tematu.

Przedmiot opinii:

ocena wartości zabytkowej malowideł ściennych autorstwa Władysława Trebuni Tutki z lat 1971 – 1984 w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce nr 78/29) w miejscowości Suche gm. Poronin, w kontekście ochrony konserwatorskiej i stosowania ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Stan badań:

Malowidła ścienne autorstwa Władysława Trebuni Tutki znajdujące się w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce nr 78/29) w miejscowości Suche gm. Poronin, wykonane w dwóch etapach w latach 1971 i 1984 początkowo, co rozumiałe, jako współczesne, nie były przedmiotem zainteresowania konserwatorskiego i monograficznych badań z zakresu historii sztuki. Jednak, jak wynika z relacji mieszkańców Suchego, były od początku postrzegane, jako ważny i akceptowany element wystroju budynku pełniącego od lat 70-tych do lat 90-tych XX w. funkcję siedziby Zespołu Regionalnego „Harnasie”. W 2013 malowidła znalazły się w centrum uwagi miejscowych regionalistów, którzy zawiązali Społeczny Komitet Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem w celu ochrony wartościowych ich zdaniem malowideł.

W 2014 malowidła stały się przedmiotem wnikliwych badań konserwatorskich i analizy historycznej zrealizowanych przez mgr Władysława Łacka, autora pracy dyplomowej pt.: *„Problematyka zachowania malowideł ściennych Władysława Trebuni Tutki w budynku po dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy w Suchem”*, wykonanej pod kierunkiem prof. Ireneusza Płuski, w ramach Międzyuczelnianych Podyplomowych Studiów z zakresu Konserwacji, Kształtowania Architektury i Aranżacji Wnętrz Obiektów Sakralnych. Maszynopis opracowania znajduje się w dyspozycji Autora pracy.

Historię miejsca oraz historię i motywację działań na rzecz ochrony malowideł podsumowała mgr Agata Nowakowska-Wolak, konserwator elementów i detali architektonicznych, Kierownik Działu Konserwacji Muzeum Tatrzańskiego, Prezes Oddziału Podhalańskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Zakopanem, w pozostającym w maszynopisie opracowaniu z 10.12.2014 r.

Osobie twórcy malowideł, Władysławowi Trebuni Tutce poświęcono szereg wspomnień i notek biograficznych w 2012, publikowanych w prasie codziennej i mediach elektronicznych, w związku ze śmiercią artysty. Wcześniej Elżbieta Chodurska opracowała hasło biograficzne Władysława Trebuni Tutki, publikowane w tomie: *Podhalanie; słownik biograficzny*, T. 2. Zakopane 2007.

Natomiast ani budynek, ani stanowiące jego wyposażenie malowidła nie zostały dotąd odnotowane w gminnej ewidencji zabytków, wojewódzkiej ewidencji zabytków, w rejestrze zabytków, czy w *Atlasie dóbr kultury współczesnej województwa małopolskiego*. Postulaty objęcia ochroną konserwatorską malowideł znalazły miejsce

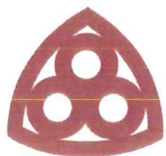

w 2014, w dokumentach Społecznego Komitetu Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem oraz w wystąpieniach Oddziału Podhalańskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Zakopanem.

Opis:

Budynek mieszczący malowidła Władysława Trebuni Tutki, usytuowany na działce nr 78/29 w miejscowości Suche gm. Poronin, to obiekt wolnostojący, wyróżniający się wśród rozproszonej, współczesnej zabudowy mieszkalnej. Teren rozległej działki gminnej jest zdegradowany, pozbawiony zieleni, ze względu na długotrwałe wykorzystanie produkcyjne i magazynowe. Działka jest dostępna ślepą drogą odchodzącą ku północy (wzdłuż Białego Dunajca), od głównej drogi wiejskiej Suchego. Budynek nieużytkowany, doraźnie zabezpieczony.

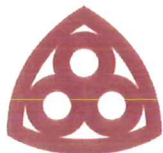
Budynek jest murowany z cegły i częściowo z pustaków oraz w partii poddasza w konstrukcji drewnianej. Jest to budynek dwukondygnacyjny (parter i użytkowe poddasze), wzniesiony na planie prostokąta z ryzalitami centralnymi w elewacjach frontowej i tylnej, nakryty dachem dwuspadowym ze szczytami i rozbudowanymi wyglądami. Konstrukcja dachowa drewniana, krokwiowa, dach kryty eternitem. Stolarka okienna i drzwiowa drewniane. Detal architektoniczny opracowany częściowo ozdobnie, w duchu regionalizmu podhalańskiego (dekoracyjne opracowanie ostatków belek konstrukcji dachowej, szalunek i dekoracja listwowa szczytów, belki stropów drewnianych zdobione motywem rozety cyrklowej i wicią roślinną, na belkach – sosrębach zachowane daty 1958 i 1980). Wnętrza tynkowane, zdewastowane, w części zawilgocone, pozbawione wyposażenia. Część ścian docieplona od wewnątrz płytami cementowo – wiórowymi (supremą) i tynkowana. Dekoracja malarska ścian i sufitu zlokalizowana w dwóch pomieszczeniach parteru, w części północnej budynku – w dużej sali dostępnej bezpośrednio z zewnątrz oraz mniejszej do której wejście prowadzi z sali dużej. W dużej sali dekoracja malarska, figuralna, zajmuje całą powierzchnię ściany południowej oraz w formie fryzu ornamentalnego i dekoracji geometrycznej pozostałe ściany. W małej sali dekoracja figuralna ma formę rozległego fryzu podsufitowego i obiega pomieszczenie dookoła oraz jako ornamentalna widoczna jest na suficie. Dekoracja malarska powstała w technice tempery na tynku wapienno – piaskowym i pobiale. Dekoracja w małej sali jest zatytułowana „Wesele góralskie”. Jest sygnowana inicjałami artysty oraz datą 1971 wpisanymi w figuralno - ornamentalną rozetę pośrodku sufitu. Sam fryz jest dekoracją wielopostaciową, ilustrującą realistycznie tradycyjne wesele góralskie. Forma budowana jest dynamicznie, z malarskim wyczuciem, barwy żywe, jasne, z akcentami kontrastowymi, zdecydowanie zaznaczony kontur postaci. Zdaniem monografisty tematu Władysława Łacka forma inspirowana jest tradycyjnym drzeworytem podhalańskim i wysycona barwą w sposób właściwy dla indywidualnego stylu Władysława Trebuni Tutki. W sali dużej wielopostaciowa dekoracja ilustruje „Odpoczynek na hali” i odnosi się do tradycji wypasu w Tatrach. Dekoracja sygnowana podpisem autora i datą 1984. Na pozostałych ścianach dekoracja ma formę

fryzu podsufitowego, z przestylizowanymi elementami figuralnymi i ornamentalnymi. Ta partia dekoracji jest zachowana w najgorszym stanie. Ubytki sięgają 50%, jednak powtarzalność motywów pozwala na ich uzupełnienie. Fryz namalowano na najmniej stabilnym podłożu, na tynkowanych płytach wiórowo – cementowych (suprema), co zwiększa ryzyko dalszych ubytków. Stan techniczny budynku według ekspertyzy opracowanej przez Jana Karpiela w listopadzie 2013 jest stabilny konstrukcyjnie i kwalifikuje budynek do remontu oraz adaptacji. Stan zachowania dekoracji malarskiej precyzyjnie określa opracowanie Władysława Lacka z 2014. Dekoracja jest czytelna, fragmentarycznie uszkodzona, zagrożona oddziaływaniem destrukcyjnych czynników zewnętrznych.

Historia:

Budynek mieszczący dekorację malarską powstał, jako obiekt gospodarczy w 1935. Pełnił funkcję małej rzeźni wiejskiej, do uboju gospodarskiego. Inicjatorami budowy i właścicielami była rodzina Palidrów. Po II wojnie światowej budynek został przejęty przez państwo. Ulokowano w nim biura i pomieszczenia socjalne Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet”, która produkowała głównie płyty cementowo – wiórowe, tak zwaną supremę. W sąsiedztwie sukcesywnie powstawały budynki produkcyjne i magazynowe. Sam budynek dawnej ubojni był kilkakrotnie przebudowywany i rozbudowywany (min. 1958, 1980). W latach siedemdziesiątych XX w. w budynku mieściły się pomieszczenia biurowe, szatnie, sanitariaty pracownicze. Wówczas w budynku wygospodarowano też przestrzeń dla folklorystycznego zespołu góralskiego „Harnasie”, który funkcjonował przy Spółdzielni. Dla potrzeb zespołu na przełomie lat 70 i 80 XX w. rozbudowano dużą salę (z użyciem pustaków). Dekoracja malarska była wykonywana w budynku, w czasie gdy pełnił funkcję siedziby zespołu „Harnasie”, w dwóch etapach. Malowidła ścienne autorstwa Władysława Trebuni Tutki w „małej sali” powstały w 1971 i uchodzą za pierwsze dzieło monumentalne tego autora. W „sali dużej” dekoracja powstała w 1984, po rozbudowie budynku. W latach 90 tych XX w. Spółdzielnia pracy ze względów ekonomicznych i środowiskowych została zlikwidowana, budynki opustoszały. Część infrastruktury wytwórni została wyburzona. Dawny budynek administracyjno – socjalny pozostał bez użytkowania, doraźnie zabezpieczony, narażony na stopniową degradację. Okresowo budynek wynajmowano do przechowywania klatek w czasie zawodów gołębi pocztowych. Teren działki czasowo dzierżawiono dla potrzeb tartaku oraz przechowywania materiałów budowlanych. W 2013 r. budynek został przekazany formalnie przez Skarb Państwa na rzecz mienia komunalnego Gminy Poronin. W związku z opracowywaniem przez Gminę koncepcji zagospodarowania pozyskanej działki 17.02.2013 r. na zebraniu wiejskim w Suchem zawiązano Społeczny Komitet Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem na cele kultury rekreacji i sportu. Głównym celem Komitetu jest obrona działki z budynkiem przed sprzedażem i zniszczeniem malowideł. Z inicjatywy Komitetu podjęto działania w celu zapewnienia formalnej ochrony prawnej dekoracji malarskiej w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej

„Budimet”. Koncepcje zagospodarowania działki i perspektywy ochrony dekoracji malarskich stanowią przedmiot kontrowersji w lokalnej społeczności i samorządzie.

Określenie wartości obiektu:

Na podstawie cytowanych we wstępie niniejszego opracowania materiałów oraz wizji terenowych i analiz przedmiotu opinii można stwierdzić, że budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet” posiada pewną wartość historyczną i kompozycyjną, kwalifikującą do uczynienia przedmiotem zainteresowania konserwatorskiego, natomiast dekoracje malarskie stanowią cenny element dziedzictwa kulturowego regionu i zasługują na pełną ochronę prawną i konserwatorską. Zróżnicowanie wartości elementów architektonicznych i dekoracji plastycznej oraz potencjalna ochrona w odrębnych kategoriach zabytków „nieruchomych” i „ruchomych” zmusza do omówienia ich wartości odrębnie. Podsumowanie zawarte jest we wnioskach i konkluzji opinii.

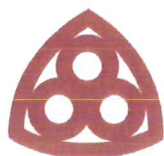
Zgodnie z zapisami Art. 3. ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz.U. 2014 poz. 1446 z późniejszymi zmianami) *zabytek [to] - nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;*

Rozważmy więc, jak w kategoriach wartości określonych przez Ustawodawcę można usytuować przedmiot niniejszej opinii.

Wartość historyczna:

- budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet”

Budynek wzniesiony w 1935 r. i kilkakrotnie rozbudowywany, utrzymany w oszczędnych formach stylowych właściwych dla regionalizmu podhalańskiego, kilkakrotnie zmieniający funkcję i właścicieli, stanowi dokument ilustrujący historię wsi. Powiązanie z działaniem zespołu folklorystycznego „Harnaś”, podkreślone umieszczeniem w budynku dekoracji malarskich nawiązujących tematycznie do tradycji górali podhalańskich, wyróżnia obiekt, jako znaczący dla tożsamości kulturowej regionu. Zatem w kontekście historycznym budynek prezentuje wartości w sferze dziedzictwa niematerialnego oraz dokumentalne, istotne w skali społeczności lokalnej, co potwierdza współczesna aktywność Komitetu Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem. W kontekście historycznym budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet” jest świadectwem minionej epoki, jako obiekt architektoniczny związany z reinterpretacją i uproszczeniem stylu zakopiańskiego w duchu regionalizmu oraz z funkcjami, które były charakterystyczne dla systemu społeczno - gospodarczego PRL. Bowiem fundacja budynku w ramach prywatnej działalności gospodarczej w 1935, przejęcie na skarb państwa w 1945, usytuowanie

Spółdzielni Produkcyjnej, która stała się z czasem również instytucją wspierającą zespół „Harnasie” i umożliwiła dekorację wnętrz przez rodzimego artystę oraz zanik funkcji i opuszczenie nieruchomości, to losy, które jak w soczewce ogniskują szereg wątków charakterystycznych dla powojennej historii Polski.

- dekoracja malarska

Wartość historyczna dekoracji malarskiej, mimo nieodległej daty powstania, jest znacząca. Są to właściwie dwa dzieła tego samego artysty z różnych okresów, jego twórczości. Lata 1971 i 1984 wiążą się z wczesnym i dojrzałym okresem twórczości Władysława Trebuni Tutki (1942 – 2012), malarza i muzyka wywodzącego się z Poronina, absolwenta krakowskiej ASP, liczącego się w szerokim kontekście współczesnej historii kultury. Pełną charakterystykę postaci, mnogość aktywności i talentów oraz jego rolę w kształtowaniu współczesnego regionalizmu podhalańskiego i kultywowaniu rodzimych tradycji, przedstawiła syntetycznie Anita Trebunia-Tutka, w grudniu 2012, we wspomnieniu o zmarłym artyście na łamach Podhalańskiego Serwisu Informacyjnego WATRA. Ów tekst zamieszczony w Aneksie do niniejszej opinii w pełni dowodzi znaczącej rangi Władysława Trebuni Tutki, jako artysty, regionalisty i człowieka kultury. W porównaniu z innym monumentalnymi realizacjami malarskimi Władysława Trebuni Tutki, które zachowały się w kościołach i kaplicach w: Poroninie, Skrzypnem, Cichym Górnym, Gliczarowie, Murzasichlu, Białym Dunajcu, Stasikówce; dekoracje z Suchego stanowią wyjątkowy, niepowtarzalny zespół malowideł umieszczony w budowli świeckiej i dedykowanych jako dopełnienie programu sal użytkowanych przez zespół „Harnasie”, co jawi się jako istotny dokument życia artystycznego epoki, a zarazem podkreśla związki autora zarówno ze sztukami plastycznymi, jak i z tańcem i muzyką góralską. Swoistą ciekawostką, niepozbawioną wartości dokumentalnej (a zatem historycznej), jest fakt rozpoznawania wśród postaci przedstawionych w kompozycjach twarzy konkretnych osób, związanych czy to z samym autorem, czy miejscem umieszczenia malowidła.

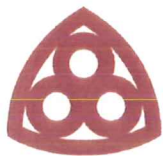
O wartości historycznej dekoracji malarskiej decydują zatem: związek z osobą autora, wybitnego twórcy, animatora regionalizmu podhalańskiego, związek z nurtem regionalnym w polskiej sztuce drugiej połowy XX wieku, dwufazowość dzieła dokumentująca rozwój warsztatu artystycznego Władysława Trebuni Tutki oraz kontekst kulturowy dzieła.

Śmierć autora w 2012 ostatecznie przesądziła, że spuścizna artysty stała się jednocześnie świadectwem minionej epoki w rozumieniu historycznym.

Wartość artystyczna:

- budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet”

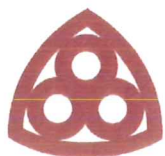
Mimo gospodarczego, produkcyjnego przeznaczenia budynku prezentuje on oszczędne cechy wywodzące się z tradycji stylu zakopiańskiego. Jest to jeden z licznych przykładów uproszczenia form zakopiańskich, przy jednoczesnym świadomym

akcentowaniu bryły, proporcji, detalu, podkreślających związek z tradycją budownictwa regionalnego. Późniejsze przekształcenia nie zatępiły pierwotnej koncepcji realizacji, a nawet dopełniły ją pod względem detalu i dekoracji (zdobienia belek stropowych z 1958 i 1980). Stan zachowania budynku, zwłaszcza zagrożenia w partii jego dachu i szczytów, stanowią czynnik degradujący wartości, gdyż w wypadku ewentualnego remontu trudno będzie zachować pełny autentyzm substancji i form. Jednak żywa wciąż tradycja regionalizmu podhalańskiego w budownictwie daje możliwości podjęcia działań naprawczych w duchu kontynuacji i utrzymania, a nawet podniesienia wartości artystycznych budowli.

- dekoracja malarska

Dekoracja malarska autorstwa Władysława Trebuni Tutki rozlokowana w dwóch pomieszczeniach dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet” posiada znaczące wartości artystyczne. Jest to monumentalna dekoracja ścienna, o charakterze kompozycji wielofigurальной (scena rodzajowa) w konwencji realistycznej, z elementami autorskiej stylizacji formalnej. Sposób kształtowania formy malarskiej, budowa bryły, kontur postaci, szafowanie kolorem i światłem, są świadectwem wytrwanego warsztatu malarskiego i zdolności w kreowaniu kompozycji monumentalnych. „Fabuła” kompozycji dokumentuje związki autora z tradycją i legendą Podhala, jest zapisem przetworzonych doświadczeń indywidualnych, zarówno w sferze przedstawieniowej, jak i w ideowej koncepcji dzieła. Wpisuje się w żywą w sztuce polskiej tradycję obrazowania barwności kultury ludowej, kultury górali Skalnego Podhala. Jest to dzieło malarza z przygotowaniem akademickim, świadomego swego warsztatu, indywidualnie podejmującego spuściznę kolorystów, dialog z realizmem oraz autorską syntezą formy, która nawiązuje do źródeł kulturowych, czyli obrazowania i typów ikonograficznych odnajdywanych w tradycyjnym drzeworycie ludowym. Interesujące i cenne są uzupełnienia ornamentalno – figuralne dopełniające dekorację pomieszczeń. W nich jeszcze wyraźniej widać sięganie do źródeł ornamentyki, ale i poetyki podhalańskiej. Zatem mamy do czynienia z dziełem indywidualnym, autorskim, które zarazem wylania się z nurtu tradycji malarstwa akademickiego kręgu krakowskiej ASP i powstaje w relacji do kulturowych korzeni podhalańskich. Ów charakter malowidła nie może dziwić, w przypadku wrażliwego twórcy, który z jednej strony przeszedł pełen proces kształcenia artystycznego (Liceum Sztuk Plastycznych w Krakowie i Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie), z drugiej strony wywodził się z rodu, w którym tradycje podhalańskie były świadomie i żywo kultywowane. Ów „związek krwi” autora z Podhalem nadaje kompozycji szczególną wartość i wagę osobistego dokumentu artystycznego.

Wartość naukowa:

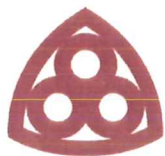
Filozoficznie można stwierdzić, że o wartości naukowej nie decydują cechy danego obiektu, a umiejętność zadania pytania, sformułowania problemu badawczego. Wartość naukowa w kontekście ustawowym jawi się, jako pochodna wartości historycznych i artystycznych. O jej randze decydują autentyzm obiektu, jego kompletność – integralność, stan zachowania, wyjątkowość, lub powtarzalność formy, kontekst kulturowy oraz suma zawartych w obiekcie informacji poddających się analizie naukowej.

- budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet”

W kontekście naukowym budynek Spółdzielni należy do licznej grupy obiektów o powtarzalnych rozwiązaniach budowlanych i artystycznych. Gdyby nie dekorujące go malowidła, byłby niewyróżniającym się, skromnym obiektem gospodarczym, raczej o ilościowym, niż jakościowym znaczeniu dla ewentualnych badań. Istnienie wewnątrz malowideł Władysława Trebuni Tutki, czyni budynek wyjątkowym i niepowtarzalnym, zatem ważniejszym z perspektywy badawczej, ale mamy tu do czynienia ze swoistym „promieniowaniem” wartości cennej dekoracji.

- dekoracja malarska

Dekoracja malarska posiada znaczącą wartość naukową, ze względu na jednostkowy, niepowtarzalny charakter dzieła. Jest to autorska kreacja artystyczna dająca możliwość badania warsztatu twórcy oraz poznania sfery ideowej regionalizmu podhalańskiego. Da się interpretować, jako ogniwo w sekwencji działań wynikających z fascynacji kulturą górali podhalańskich. Zjawisko to można wywodzić od czasów dziewiętnastowiecznego romantyzmu (S. Goszczyński), przez fenomen stylu zakopiańskiego (S. Witkiewicz), młodopolskie fascynacje (K. Przerwa – Tetmajer, W. Skoczylas,), po międzywojenny i powojenny regionalizm (J. Gwalbert Pawlikowski, Z. Stryeńska i wielu innych). Zarazem jest to dokument ewoluowania samoświadomości górali podhalańskich, swoisty artystyczny głos „we własnej sprawie”. Trudno zgodzić się z argumentem podnoszonym w toku dyskusji o losach dzieła, że jest to cenny dokument odzwierciedlający współczesne realia życia na tatrzańskiej hali. To autorska interpretacja owego życia, stroju, gestu i barwy, zbudowana realistycznie w warstwie przedstawieniowej i idealistycznie w warstwie treściowej. To rodzaj malowanego „mitu”, kwintesencja sentymentu dla tradycji pasterskich i legendy Tatr, tak ważnej wśród polskich mitów narodowych. Uwaga ta nie ujmuje nic wartości naukowej, czy dokumentalnej dzieła, sytuuje te wartości w odpowiednim świetle. Kompletność dzieła, jego niekwestionowany autentyzm, stan zachowania, kontekst miejsca oraz specyfika formalna i tematyczna stanowią cenny materiał poddający się badaniom i interpretacjom naukowym z wielu obszarów nauk humanistycznych i społecznych.

Nie można pominąć również, wskazywanych w opracowaniu W. Łacka, wartości edukacyjnych dzieła. Ze względu na bogactwo szczegółu i sposób interpretacji detalu, może ono być oparciem dla edukacji regionalnej, prezentacji dotyczących tradycji pasterskich, dziejów obyczaju, stroju, a nawet tańca regionu tatrzańskiego.

Wnioski:

1. Przedstawione rozpoznanie wartości zabytkowej malowideł autorstwa Władysława Trebuni Tutki w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce nr 78/29) we wsi Suche gm. Poronin, prowadzi do wniosku, iż mamy do czynienia z cennym dziełem o wartościach artystycznych, historycznych i naukowych, które jednocześnie stanowi świadectwo minionej epoki. Zatem polichromie i sam budynek spełniają ustawowe kryteria uznania za zabytek i kwalifikują się do prawnej ochrony konserwatorskiej.
2. Malowidła ścienne autorstwa Władysława Trebuni Tutki w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce nr 78/29) w miejscowości Suche gm. Poronin są dziełem o wybitnych wartościach historycznych, naukowych i artystycznych. Są też dziełem zagrożonym, z tego względu powinny być objęte indywidualnym wpisem do rejestru zabytków ruchomych (B), po czym powinny być poddane kompleksowym pracom konserwatorskim. Jest to dzieło zasługujące na zachowanie, udostępnianie i eksponowanie in situ, w miejscu powstania, jako dokument trwałości i ciągłości tradycji kulturowej Podhala.
3. Budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowany na działce nr 78/29) posiada wartość historyczną, w mniejszym stopniu charakteryzującą go wartości naukowe i artystyczne. Jednak powinien być przedmiotem troski konserwatorskiej, ze względu na obecność omówionych wyżej dekoracji malarskich. Stanowi dla nich naturalną „oprawę” oraz istotny kontekst historyczno – kulturowy. Budynek powinien zostać bezwzględnie odnotowany w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Jego wartość historyczna, naukowa i artystyczna rozpatrywana kompleksowo, z uwzględnieniem wartości dekoracji malarskich we wnętrzach pozwala również na rozważenie możliwości wpisu obiektu do rejestru zabytków nieruchomych (A), w celu ugruntowania ochrony konserwatorskiej polichromii i ich otoczenia.
4. Celowym jest uwzględnienie wartości i atrakcyjności dekoracji malarskich zachowanych w siedzibie dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy w tworzeniu strategii i promocji Gminy Poronin oraz koncepcji zagospodarowania działki i samego budynku dawnej Spółdzielni. Niezbędne są działania powstrzymujące dalszą degradację dzieła i służące jego ochronie.

Załączniki: Aneks 1; Ilustracje 1-8.

NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA
ODDZIAŁ TERENOWY W KRAKOWIE

ul. Św. Tomasza 8/7, 31-014 Kraków
tel./fax 12 429 10 11
e-mail: ot.krakow@nid.pl
www.zabytek.pl, www.nid.pl

KIEROWNIK
ODDZIAŁU TERENOWEGO NID
W KRAKOWIE
dr Andrzej Słwka

ANEKS

do OPINII

znak: NID/OTKr/139/OP-11/14/15 [NID-EAZN/7148/985/14/IC] z 11.05.2015,
w sprawie: wartości zabytkowej malowideł ściennych
autorstwa Władysława Trebuni Tutki w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy
(usytuowanej na działce nr 78/29)
w miejscowości Suche gm. Poronin

Charakterystyka postaci Władysława Trebuni Tutki,

wg.: Podhalański Serwis Informacyjny WATRA

<http://www.watra.pl/bialy-dunajec/kultura/2012/12/03/zmarl-wladyslaw-trebunia-tutka>

Zmarł Władysław Trebunia-Tutka

Poniedziałek, 3 grudnia 2012 r. Autor: Anita Trebunia-Tutka

W poniedziałek nad ranem w wieku 70 lat zmarł Władysław Trebunia Tutka. Pogrzeb odbędzie się w najbliższy piątek o godz. 12.00 w kościele parafialnym w Poroninie. Wyprowadzenie zmarłego z domu o godz. 11.15 (ul. Miłośników Podhala 15). Władysław Trebunia-Tutka, znany jako głowa rodu i charyzmatyczny instrumentalista w zespole rodzinnym Trebunie-Tutki, zawsze podkreślał, że przede wszystkim był artystą malarzem. Na jego twórczość miało wpływ nie tylko góralskie pochodzenie ze starego rodu baców i muzykantów, ale i wielkie zamiłowanie do polskiej kultury i historii; wrażliwość i niespotykana skromność. Urodził się w 1942 roku w Poroninie, w domu, w którym bywało wielu artystów malarzy, portretujących jego dziadka - słynnego Stanisława Budza-Mroza, zwanego ostatnim podhalańskim dudziarzem. Od najmłodszych lat przejawiał wielki talent plastyczny i muzyczny. Ukończył Liceum Sztuk Plastycznych oraz Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie.

Brał udział w około 35 wystawach zbiorowych i 25 wystawach indywidualnych w kraju i za granicą. Prezentował swe prace w Belgii, Holandii, Francji, Niemczech, Szwecji, Hiszpanii, Rosji, Kanadzie i USA. Uprawiał projektowanie tkanin, malarstwo sztalugowe, witrażowe, malarstwo na szkłe, kompozycje ściennie, pastel, olej, gwasz. Prace olejne i na szkłe zakupiono do wielu kolekcji europejskich i amerykańskich, a malowidła i kompozycje ściennie Władysława zdobią niejedno zacne miejsce, instytucje, domy prywatne, a nawet restauracje regionalne. Na całym Podhalu można znaleźć wiele śladów jego działalności plastycznej - oryginalna polichromia w kościele parafialnym w Poroninie, kompozycje o tematyce sakralnej w kościołach w Skrzypnem, Wielkim Cichem, Gliczarowie, Murzasichlu, kaplice w Białym Dunajcu i Stasikówce, również wnętrza

kościółów w Skrzypnem oraz Bańskiej Górnej – we współpracy z synem Krzysztofem - architektem. Witraże „Święci Polscy” można podziwiać w kościele parafialnym w Skrzypnem, a „Dwunastu Apostołów” u ojców Salwatorianów w Zakopanem.

Władysław Trebunia-Tutka był też uznanym i najwybitniejszym prymistą podhalańskim, niekwestionowanym autorytetem dla wielu pokoleń górali w dziedzinie kultury tradycyjnej. Równocześnie, jako najzdolniejszy uczeń Stanisława Nędzy-Chotarskiego i Bronisławy Koniecznej-Dziadońki, pielęgnował i kontynuował ich spuściznę, nadając jej własny, niepowtarzalny styl. Już jako trzynastoletnie dziecko „prymował” w kapeli swoich starszych braci zyskując drugą nagrodę w Konkursie Muzyk Podhalańskich w 1955 roku i nagrodę indywidualną na Światowym Festiwalu Młodzieży w Warszawie w tym samym roku. Zdobył też najwyższe laury w dziedzinie tradycyjnej muzyki ludowej m.in. „Basztę” w Kazimierzu w 1991 roku z Kapelą Rodziną Trebuniów-Tutków z Poronina. Obecnie najczęściej koncertował z zespołem rodzinnym Trebunie-Tutki, założonym i prowadzonym przez syna Krzysztofa. Trebunie-Tutki, nie tracąc nic ze swojego góralskiego charakteru, przeszli ewolucję od kapeli góralskiej po zespół koncertujący na największych festiwalach Muzyki Świata w Europie, Azji i Ameryce Północnej oraz reprezentujący Polskę m.in. na EXPO w Portugalii i Japonii. Ostatnio zostali uhonorowani tytułem „Ambasador Polszczyzny” za „autentyzm gwary wykorzystywanej w twórczości zespołu” i nominacją do nagrody polskiej Akademii Fonograficznej „Fryderyk 2009 za album „Songs of Glory / Pieśni Chwały”, nagrany z jamajską gwiazdą roots reggae Twinkle Brothers.

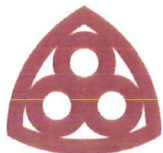
Odnaczony m.in. Nagrodą Ministra Kultury, Nagrodą im. St. Witkiewicza, medalem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zasłużony dla Kultury GLORIA ARTIS” oraz prestiżową Nagrodą im. Oskara Kolberga.

WŁADYSŁAW TREBUNIA TUTKA, artysta plastyk, malarz, projektant, muzyk, nauczyciel; ur. 15 lutego 1942 w Poroninie, syn Jana i Ludwiny z domu Budz Lepsiok; żonaty: Zofia Czernik Kubanek (technik analityki medycznej); dzieci: Krzysztof (architekt, muzyk, nauczyciel), Anna (artysta grafik, religioznawca, muzyk), Jan (artysta lutnik, muzyk, projektant mody). Wykształcenie: Szkoła Podstawowa w Poroninie; Liceum Sztuk Plastycznych w Krakowie 1962; Wydział Tkaniny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1963-1968. Pracownik prowadzący nadzór artystyczny w Zakopiańskich Zakładach Wzorcowych „Cepelia” w Zakopanem 1970-1971; nauczyciel przedmiotów artystycznych w Technikum Tkactwa Artystycznego w Zakopanem 1972-1974. Uprawia malarstwo sztalugowe i ściennie, projektowanie tkanin unikatowych i witraży, grafikę książkową oraz malarstwo na szkle. Uczestnik wystaw zbiorowych w Polsce, Belgii, Holandii, Francji, Niemczech, Szwecji, Hiszpanii, Rosji, Kanadzie, USA. 30 wystaw indywidualnych, m.in.: Biuro Wystaw Artystycznych (Zakopane) 1996, Biuro Wystaw Artystycznych (Nowy Sącz) 1996, Galeria Łódzkiego Centrum Kulturalnego (Łódź) 1998, Galeria Centrum NCK (Kraków) 2000, Galeria KBS (Kraków) 2001, Galeria Bronisława Chromego (Kraków) 2001. Ważniejsze realizacje artystyczne: malowidła ściennie: w Domu Podhalańskim w Ludźmierzu, w świetlicy Spółdzielni Mineralnej „Budimat” w Poroninie, w kaplicy Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w kościele parafialnym w Poroninie oraz w wielu restauracjach i domach prywatnych; polichromie: kościół parafialny w Poroninie; kompozycje o tematyce sakralnej w kościołach i kaplicach w: Skrzypnem, Cichym Górnym, Gliczarowie, Murzasichlu, Białym Dunajcu, Stasikówce; projekty witraży: „Święci polscy” w kościele parafialnym w Skrzypnem, „Dwunastu Apostołów” w kościele oo. Salwatorianów w Zakopanem, „Siklawa” do poematu „Źródło” z Tryptyku Rzymskiego Jana Pawła II w kościele parafialnym w Bukowinie Tatrzańskiej. W 1978 jego gobelin Śpiący rycerze znajdujący się w Muzeum Tatrzańskim został wyróżniony na ogólnopolskiej wystawie „400 dzieł na 400-lecie Zakopanego” i zakupiony przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

W okresie nauki w szkole średniej oraz podczas studiów członek zespołu studenckiego „Hyrni”, a następnie „Skalni”. Przez ponad 30 lat był instruktorem zespołów regionalnych: „Małe Podhale” w Białym Dunajcu, w latach 1991-1993 w MDK „Jutrzenka” w Zakopanem jako nauczyciel muzyki m. in. w zespołach „Zornica”, w GOK w Poroninie i w Białym Dunajcu. Członek zespołu rodzinnego „Trebunie-Tutki”, z którym koncertował na największych festiwalach w wielu krajach Europy oraz Ameryki Północnej i Azji. Jego zespół reprezentował Polskę m.in. na EXPO w Portugalii i Japonii i został uhonorowany tytułem „Ambasador Polszczyzny” oraz nominacją do nagrody polskiej Akademii Fonograficznej „Fryderyk” w 2009 roku.

Od 1969 roku członek Związku Polskich Artystów Plastyków oraz Honorowy Członek Związku Podhalan. Laureat Nagrody Ministra Kultury, Nagrody im. St. Witkiewicza; odznaczony: złotą odznaką „Za zasługi dla województwa nowosądeckiego”, dwukrotnie złotą odznaką „Za zasługi dla Zakopanego”, odznaką „Zasłużony działacz kultury”; medalem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zasłużony dla Kultury GLORIA ARTIS” (2009), Nagrodą im. Oskara Kolberga (2009). Mieszkał w Białym Dunajcu.

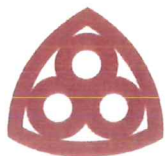
Źródło: Podhalanie. Słownik biograficzny.

1. Zespół „Harnasie” koniec lat 80-tych XX w. fot. archiwalna

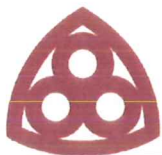
2. Zespół „Harnasie” koniec lat 80-tych XX w. fot. archiwalna

3. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna” w Suchem gm. Poronin

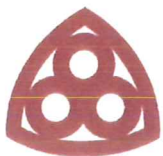
4. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna” w Suchem gm. Poronin

5. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, detal we wnętrzu

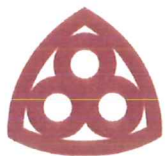
6. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, detal we wnętrzu

7. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, stan zachowania „Dużej Sali”.

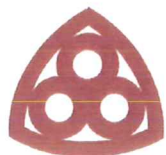
8. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja malarska „Dużej Sali”.

9. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja malarska „Dużej Sali”.

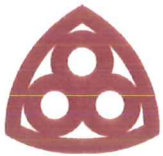
10. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, sygnatura kompozycji w „Dużej Sali”.

11. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dewastacje w „Dużej Sali”.

12. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja malarska „Dużej Sali” - detal

13. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja sufitu „Małej Sali”.

14. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja „Małej Sali”.

Fot. 1 – 2 archiwalne, z dokumentacji W Łacka, 3 – 14 wyk. A. Siwek OT NID Kraków.

NID/OTKr/139/OP-11/14/15
NID-EAZN/7148/985/14/IC

Opinia
19.11.15

Kraków, 11.05.2015.

OPINIA

w sprawie:

**wartości zabytkowej malowideł ściennych autorstwa Władysława Trebuni Tutki,
w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce
nr 78/29) w miejscowości Suche gm. Poronin**

Podstawa wykonania opinii:

- Wniosek Kierownika Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Nowym Targu, znak OZNT.5140.3.2014.APi.1 z 02.09.2014.
- pismo nr NID-EAZN/7148/985/14/IC

Opinię sporządzono w oparciu o:

- Akta sprawy załączone do wniosku Kierownika Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Nowym Targu, znak OZNT.5140.3.2014.APi.1 z 02.09.2014.
- Materiały (informacje historyczne i ilustracje archiwalne) przekazane przez Społeczny Komitet Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem (listopad – grudzień 2014).
- Materiały i wnioski przedstawione przez Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Oddział Podhalański im. Stanisława Witkiewicza w Zakopanem (listopad – grudzień 2014).
- Maszynopis pracy dyplomowej mgr Władysława Łacka wykonanej pod kierunkiem prof. Ireneusza Pluski, w ramach Międzyuczelnianych Podyplomowych Studiów z zakresu Konserwacji, Kształtowania Architektury i Aranżacji Wnętrz Obiektów Sakralnych (Politechnika Krakowska, Wydział Architektury i Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) pt.: „*Problematyka zachowania malowideł ściennych Władysława Trebuni Tutki w budynku po dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy w Suchem*”, Kraków 2014, udostępniony przez Autora pracy.
- wizje lokalne z 29 października 2014 i 7 marca 2015.
- Kwerendę prasową, wywiady i literaturę tematu.

Przedmiot opinii:

ocena wartości zabytkowej malowideł ściennych autorstwa Władysława Trebuni Tutki z lat 1971 – 1984 w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce nr 78/29) w miejscowości Suche gm. Poronin, w kontekście ochrony konserwatorskiej i stosowania ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Stan badań:

Malowidła ścienne autorstwa Władysława Trebuni Tutki znajdujące się w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce nr 78/29) w miejscowości Suche gm. Poronin, wykonane w dwóch etapach w latach 1971 i 1984 początkowo, co zrozumiale, jako współczesne, nie były przedmiotem zainteresowania konserwatorskiego i monograficznych badań z zakresu historii sztuki. Jednak, jak wynika z relacji mieszkańców Suchego, były od początku postrzegane, jako ważny i akceptowany element wystroju budynku pełniącego od lat 70-tych do lat 90-tych XX w. funkcję siedziby Zespołu Regionalnego „Harnasie”. W 2013 malowidła znalazły się w centrum uwagi miejscowych regionalistów, którzy zawiązali Społeczny Komitet Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem w celu ochrony wartościowych ich zdaniem malowideł.

W 2014 malowidła stały się przedmiotem wnikliwych badań konserwatorskich i analizy historycznej zrealizowanych przez mgr Władysława Łacka, autora pracy dyplomowej pt.: *„Problematyka zachowania malowideł ściennych Władysława Trebuni Tutki w budynku po dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy w Suchem”*, wykonanej pod kierunkiem prof. Ireneusza Pluski, w ramach Międzyuczelnianych Podyplomowych Studiów z zakresu Konserwacji, Kształtowania Architektury i Aranżacji Wnętrz Obiektów Sakralnych. Maszynopis opracowania znajduje się w dyspozycji Autora pracy.

Historię miejsca oraz historię i motywację działań na rzecz ochrony malowideł podsumowała mgr Agata Nowakowska-Wolak, konserwator elementów i detali architektonicznych, Kierownik Działu Konserwacji Muzeum Tatrzańskiego, Prezes Oddziału Podhalańskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Zakopanem, w pozostającym w maszynopisie opracowaniu z 10.12.2014 r.

Osobie twórcy malowideł, Władysławowi Trebuni Tutce poświęcono szereg wspomnień i notek biograficznych w 2012, publikowanych w prasie codziennej i mediach elektronicznych, w związku ze śmiercią artysty. Wcześniej Elżbieta Chodurska opracowała hasło biograficzne Władysława Trebuni Tutki, publikowane w tomie: *Podhalanie; słownik biograficzny*, T. 2. Zakopane 2007.

Natomiast ani budynek, ani stanowiące jego wyposażenie malowidła nie zostały dotąd odnotowane w gminnej ewidencji zabytków, wojewódzkiej ewidencji zabytków, w rejestrze zabytków, czy w *Atlasie dóbr kultury współczesnej województwa małopolskiego*. Postulaty objęcia ochroną konserwatorską malowideł znalazły miejsce

w 2014, w dokumentach Społecznego Komitetu Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem oraz w wystąpieniach Oddziału Podhalańskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Zakopanem.

Opis:

Budynek mieszczący malowidła Władysława Trebuni Tutki, usytuowany na działce nr 78/29 w miejscowości Suche gm. Poronin, to obiekt wolnostojący, wyróżniający się wśród rozproszonej, współczesnej zabudowy mieszkalnej. Teren rozległej działki gminnej jest zdegradowany, pozbawiony zieleni, ze względu na długotrwałe wykorzystanie produkcyjne i magazynowe. Działka jest dostępna ślepą drogą odchodzącą ku północy (wzdłuż Białego Dunajca), od głównej drogi wiejskiej Suchego. Budynek nieużytkowany, doraźnie zabezpieczony.

Budynek jest murowany z cegły i częściowo z pustaków oraz w partii poddasza w konstrukcji drewnianej. Jest to budynek dwukondygnacyjny (parter i użytkowe poddasze), wzniesiony na planie prostokąta z ryzalitami centralnymi w elewacjach frontowej i tylnej, nakryty dachem dwuspadowym ze szczytami i rozbudowanymi wyglądami. Konstrukcja dachowa drewniana, krokwiowa, dach kryty eternitem. Stolarka okienna i drzwiowa drewniane. Detal architektoniczny opracowany częściowo ozdobnie, w duchu regionalizmu podhalańskiego (dekoracyjne opracowanie ostatek belek konstrukcji dachowej, szalunek i dekoracja listwowa szczytów, belki stropów drewnianych zdobione motywem rozety cyrklowej i wicią roślinną, na belkach – sosrębach zachowane daty 1958 i 1980). Wnętrza tynkowane, zdewastowane, w części zawilgocone, pozbawione wyposażenia. Część ścian docieplona od wewnątrz płytami cementowo – wiórowymi (supremą) i tynkowana. Dekoracja malarska ścian i sufitu zlokalizowana w dwóch pomieszczeniach parteru, w części północnej budynku – w dużej sali dostępnej bezpośrednio z zewnątrz oraz mniejszej do której wejście prowadzi z sali dużej. W dużej sali dekoracja malarska, figuralna, zajmuje całą powierzchnię ściany południowej oraz w formie fryzu ornamentalnego i dekoracji geometrycznej pozostałe ściany. W małej sali dekoracja figuralna ma formę rozległego fryzu podsufitowego i obiega pomieszczenie dookoła oraz jako ornamentalna widoczna jest na suficie. Dekoracja malarska powstała w technice tempery na tynku wapienno – piaskowym i pobiałe. Dekoracja w małej sali jest zatytułowana „Wesele góralskie”. Jest sygnowana inicjałami artysty oraz datą 1971 wpisanymi w figuralno - ornamentalną rozetę pośrodku sufitu. Sam fryz jest dekoracją wielopostaciową, ilustrującą realistycznie tradycyjne wesele góralskie. Forma budowana jest dynamicznie, z malarskim wyczuciem, barwy żywe, jasne, z akcentami kontrastowymi, zdecydowanie zaznaczony kontur postaci. Zdaniem monografisty tematu Władysława Łacka forma inspirowana jest tradycyjnym drzeworytem podhalańskim i wysycona barwą w sposób właściwy dla indywidualnego stylu Władysława Trebuni Tutki. W sali dużej wielopostaciowa dekoracja ilustruje „Odpoczynek na hali” i odnosi się do tradycji wypasu w Tatrach. Dekoracja sygnowana podpisem autora i datą 1984. Na pozostałych ścianach dekoracja ma formę

fryzu podsufitowego, z przestylizowanymi elementami figuralnymi i ornamentalnymi. Ta partia dekoracji jest zachowana w najgorszym stanie. Ubytki sięgają 50%, jednak powtarzalność motywów pozwala na ich uzupełnienie. Fryz namalowano na najmniej stabilnym podłożu, na tynkowanych płytach wiórowo – cementowych (suprema), co zwiększa ryzyko dalszych ubytków. Stan techniczny budynku według ekspertyzy opracowanej przez Jana Karpiela w listopadzie 2013 jest stabilny konstrukcyjnie i kwalifikuje budynek do remontu oraz adaptacji. Stan zachowania dekoracji malarskiej precyzyjnie określa opracowanie Władysława Lacka z 2014. Dekoracja jest czytelna, fragmentarycznie uszkodzona, zagrożona oddziaływaniem destrukcyjnych czynników zewnętrznych.

Historia:

Budynek mieszczący dekorację malarską powstał, jako obiekt gospodarczy w 1935. Pełnił funkcję małej rzeźni wiejskiej, do uboju gospodarskiego. Inicjatorami budowy i właścicielami była rodzina Palidrów. Po II wojnie światowej budynek został przejęty przez państwo. Ulokowano w nim biura i pomieszczenia socjalne Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet”, która produkowała głównie płyty cementowo – wiórowe, tak zwaną supremę. W sąsiedztwie sukcesywnie powstawały budynki produkcyjne i magazynowe. Sam budynek dawnej ubojni był kilkakrotnie przebudowywany i rozbudowywany (min. 1958, 1980). W latach siedemdziesiątych XX w. w budynku mieścili się pomieszczenia biurowe, szatnie, sanitariaty pracownicze. Wówczas w budynku wygospodarowano też przestrzeń dla folklorystycznego zespołu góralskiego „Harnasie”, który funkcjonował przy Spółdzielni. Dla potrzeb zespołu na przełomie lat 70 i 80 XX w. rozbudowano dużą salę (z użyciem pustaków). Dekoracja malarska była wykonywana w budynku, w czasie gdy pełnił funkcję siedziby zespołu „Harnasie”, w dwóch etapach. Malowidła ścienne autorstwa Władysława Trebuni Tutki w „małej sali” powstały w 1971 i uchodzą za pierwsze dzieło monumentalne tego autora. W „sali dużej” dekoracja powstała w 1984, po rozbudowie budynku. W latach 90 tych XX w. Spółdzielnia pracy ze względów ekonomicznych i środowiskowych została zlikwidowana, budynki opustoszały. Część infrastruktury wytwórni została wyburzona. Dawny budynek administracyjno – socjalny pozostał bez użytkowania, doraźnie zabezpieczony, narażony na stopniową degradację. Okresowo budynek wynajmowano do przechowywania klatek w czasie zawodów gołębi pocztowych. Teren działki czasowo dzierżawiono dla potrzeb tartaku oraz przechowywania materiałów budowlanych. W 2013 r. budynek został przekazany formalnie przez Skarb Państwa na rzecz mienia komunalnego Gminy Poronin. W związku z opracowywaniem przez Gminę koncepcji zagospodarowania pozyskanej działki 17.02.2013 r. na zebraniu wiejskim w Suchem zawiązano Społeczny Komitet Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem na cele kultury rekreacji i sportu. Głównym celem Komitetu jest obrona działki z budynkiem przed sprzedażem i zniszczeniem malowideł. Z inicjatywy Komitetu podjęto działania w celu zapewnienia formalnej ochrony prawnej dekoracji malarskiej w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej

„Budimet”. Koncepcje zagospodarowania działki i perspektywy ochrony dekoracji malarskich stanowią przedmiot kontrowersji w lokalnej społeczności i samorządzie.

Określenie wartości obiektu:

Na podstawie cytowanych we wstępie niniejszego opracowania materiałów oraz wizji terenowych i analiz przedmiotu opinii można stwierdzić, że budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet” posiada pewną wartość historyczną i kompozycyjną, kwalifikującą do uczynienia przedmiotem zainteresowania konserwatorskiego, natomiast dekoracje malarskie stanowią cenny element dziedzictwa kulturowego regionu i zasługują na pełną ochronę prawną i konserwatorską. Zróżnicowanie wartości elementów architektonicznych i dekoracji plastycznej oraz potencjalna ochrona w odrębnych kategoriach zabytków „nieruchomych” i „ruchomych” zmusza do omówienia ich wartości odrębnie. Podsumowanie zawarte jest we wnioskach i konkluzji opinii.

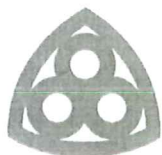
Zgodnie z zapisami Art. 3. ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz.U. 2014 poz. 1446 z późniejszymi zmianami) *zabytek [to] - nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;*

Rozważmy więc, jak w kategoriach wartości określonych przez Ustawodawcę można usytuować przedmiot niniejszej opinii.

Wartość historyczna:

- budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet”

Budynek wzniesiony w 1935 r. i kilkakrotnie rozbudowywany, utrzymany w oszczędnych formach stylowych właściwych dla regionalizmu podhalańskiego, kilkakrotnie zmieniający funkcję i właścicieli, stanowi dokument ilustrujący historię wsi. Powiązanie z działaniem zespołu folklorystycznego „Harnaś”, podkreślone umieszczeniem w budynku dekoracji malarskich nawiązujących tematycznie do tradycji górali podhalańskich, wyróżnia obiekt, jako znaczący dla tożsamości kulturowej regionu. Zatem w kontekście historycznym budynek prezentuje wartości w sferze dziedzictwa niematerialnego oraz dokumentalne, istotne w skali społeczności lokalnej, co potwierdza współczesna aktywność Komitetu Zagospodarowania Działki Gminnej w Suchem. W kontekście historycznym budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet” jest świadectwem minionej epoki, jako obiekt architektoniczny związany z reinterpretacją i uproszczeniem stylu zakopiańskiego w duchu regionalizmu oraz z funkcjami, które były charakterystyczne dla systemu społeczno - gospodarczego PRL. Bowiem fundacja budynku w ramach prywatnej działalności gospodarczej w 1935, przejęcie na skarb państwa w 1945, usytuowanie

Spółdzielni Produkcyjnej, która stała się z czasem również instytucją wspierającą zespół „Harnasie” i umożliwiła dekorację wnętrz przez rodzimego artystę oraz zanik funkcji i opuszczenie nieruchomości, to losy, które jak w soczewce ogniskują szereg wątków charakterystycznych dla powojennej historii Polski.

- dekoracja malarska

Wartość historyczna dekoracji malarskiej, mimo nieodległej daty powstania, jest znacząca. Są to właściwie dwa dzieła tego samego artysty z różnych okresów, jego twórczości. Lata 1971 i 1984 wiążą się z wczesnym i dojrzałym okresem twórczości Władysława Trebuni Tutki (1942 – 2012), malarza i muzyka wywodzącego się z Poronina, absolwenta krakowskiej ASP, liczącego się w szerokim kontekście współczesnej historii kultury. Pełną charakterystykę postaci, mnogość aktywności i talentów oraz jego rolę w kształtowaniu współczesnego regionalizmu podhalańskiego i kultywowaniu rodzimych tradycji, przedstawiła syntetycznie Anita Trebunia-Tutka, w grudniu 2012, we wspomnieniu o zmarłym artyście na łamach Podhalańskiego Serwisu Informacyjnego WATRA. Ów tekst zamieszczony w Aneksie do niniejszej opinii w pełni dowodzi znaczącej rangi Władysława Trebuni Tutki, jako artysty, regionalisty i człowieka kultury. W porównaniu z innym monumentalnymi realizacjami malarskimi Władysława Trebuni Tutki, które zachowały się w kościołach i kaplicach w: Poroninie, Skrzypnem, Cichym Górnym, Gliczarowie, Murzasichlu, Białym Dunajcu, Stasikówce; dekoracje z Suchego stanowią wyjątkowy, niepowtarzalny zespół malowideł umieszczony w budowli świeckiej i dedykowanych jako dopełnienie programu sal użytkowanych przez zespół „Harnasie”, co jawi się jako istotny dokument życia artystycznego epoki, a zarazem podkreśla związki autora zarówno ze sztukami plastycznymi, jak i z tańcem i muzyką góralską. Swoistą ciekawostką, niepozbawioną wartości dokumentalnej (a zatem historycznej), jest fakt rozpoznawania wśród postaci przedstawionych w kompozycjach twarzy konkretnych osób, związanych czy to z samym autorem, czy miejscem umieszczenia malowidła.

O wartości historycznej dekoracji malarskiej decydują zatem: związek z osobą autora, wybitnego twórcy, animatora regionalizmu podhalańskiego, związek z nurtem regionalnym w polskiej sztuce drugiej połowy XX wieku, dwufazowość dzieła dokumentująca rozwój warsztatu artystycznego Władysława Trebuni Tutki oraz kontekst kulturowy dzieła.

Śmierć autora w 2012 ostatecznie przesądziła, że spuścizna artysty stała się jednocześnie świadectwem minionej epoki w rozumieniu historycznym.

Wartość artystyczna:

- budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet”

Mimo gospodarczego, produkcyjnego przeznaczenia budynku prezentuje on oszczędne cechy wywodzące się z tradycji stylu zakopiańskiego. Jest to jeden z licznych przykładów uproszczenia form zakopiańskich, przy jednoczesnym świadomym

akcentowaniu bryły, proporcji, detalu, podkreślających związek z tradycją budownictwa regionalnego. Późniejsze przekształcenia nie zatępiły pierwotnej koncepcji realizacji, a nawet dopełniły ją pod względem detalu i dekoracji (zdobienia belek stropowych z 1958 i 1980). Stan zachowania budynku, zwłaszcza zagrożenia w partii jego dachu i szczytów, stanowią czynnik degradujący wartości, gdyż w wypadku ewentualnego remontu trudno będzie zachować pełny autentyzm substancji i form. Jednak żywa wciąż tradycja regionalizmu podhalańskiego w budownictwie daje możliwości podjęcia działań naprawczych w duchu kontynuacji i utrzymania, a nawet podniesienia wartości artystycznych budowli.

- dekoracja malarska

Dekoracja malarska autorstwa Władysława Trebuni Tutki rozlokowana w dwóch pomieszczeniach dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet” posiada znaczące wartości artystyczne. Jest to monumentalna dekoracja ścienna, o charakterze kompozycji wielofigurальной (scena rodzajowa) w konwencji realistycznej, z elementami autorskiej stylizacji formalnej. Sposób kształtowania formy malarskiej, budowa bryły, kontur postaci, szafowanie kolorem i światłem, są świadectwem wytrwanego warsztatu malarskiego i zdolności w kreowaniu kompozycji monumentalnych. „Fabuła” kompozycji dokumentuje związki autora z tradycją i legendą Podhala, jest zapisem przetworzonych doświadczeń indywidualnych, zarówno w sferze przedstawieniowej, jak i w ideowej koncepcji dzieła. Wpisuje się w żywą w sztuce polskiej tradycję obrazowania barwności kultury ludowej, kultury górali Skalnego Podhala. Jest to dzieło malarza z przygotowaniem akademickim, świadomego swego warsztatu, indywidualnie podejmującego spuściznę kolorystów, dialog z realizmem oraz autorską syntezą formy, która nawiązuje do źródeł kulturowych, czyli obrazowania i typów ikonograficznych odnajdywanych w tradycyjnym drzeworycie ludowym. Interesujące i cenne są uzupełnienia ornamentально – figuralne dopełniające dekorację pomieszczeń. W nich jeszcze wyraźniej widać sięganie do źródeł ornamentyki, ale i poetyki podhalańskiej. Zatem mamy do czynienia z dziełem indywidualnym, autorskim, które zarazem wylania się z nurtu tradycji malarstwa akademickiego kręgu krakowskiej ASP i powstaje w relacji do kulturowych korzeni podhalańskich. Ów charakter malowidła nie może dziwić, w przypadku wrażliwego twórcy, który z jednej strony przeszedł pełen proces kształcenia artystycznego (Liceum Sztuk Plastycznych w Krakowie i Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie), z drugiej strony wywodził się z rodu, w którym tradycje podhalańskie były świadome i żywo kultywowane. Ów „związek krwi” autora z Podhalem nadaje kompozycji szczególną wartość i wagę osobistego dokumentu artystycznego.

Wartość naukowa:

Filozoficznie można stwierdzić, że o wartości naukowej nie decydują cechy danego obiektu, a umiejętność zadania pytania, sformułowania problemu badawczego. Wartość naukowa w kontekście ustawowym jawi się, jako pochodna wartości historycznych i artystycznych. O jej randze decydują autentyczność obiektu, jego kompletność – integralność, stan zachowania, wyjątkowość, lub powtarzalność formy, kontekst kulturowy oraz suma zawartych w obiekcie informacji poddających się analizie naukowej.

- budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Produkcyjnej „Budimet”

W kontekście naukowym budynek Spółdzielni należy do licznej grupy obiektów o powtarzalnych rozwiązaniach budowlanych i artystycznych. Gdyby nie dekorujące go malowidła, byłby niewyróżniającym się, skromnym obiektem gospodarczym, raczej o ilościowym, niż jakościowym znaczeniu dla ewentualnych badań. Istnienie wewnątrz malowideł Władysława Trebuni Tutki, czyni budynek wyjątkowym i niepowtarzalnym, zatem ważniejszym z perspektywy badawczej, ale mamy tu do czynienia ze swoistym „promieniowaniem” wartości cennej dekoracji.

- dekoracja malarska

Dekoracja malarska posiada znaczącą wartość naukową, ze względu na jednostkowy, niepowtarzalny charakter dzieła. Jest to autorska kreacja artystyczna dająca możliwość badania warsztatu twórcy oraz poznania sfery ideowej regionalizmu podhalańskiego. Da się interpretować, jako ogniwo w sekwencji działań wynikających z fascynacji kulturą górali podhalańskich. Zjawisko to można wywodzić od czasów dziewiętnastowiecznego romantyzmu (S. Goszczyński), przez fenomen stylu zakopiańskiego (S. Witkiewicz), młodopolskie fascynacje (K. Przerwa – Tetmajer, W. Skoczylas), po międzywojenny i powojenny regionalizm (J. Gwałbert Pawlikowski, Z. Stryjeńska i wielu innych). Zarazem jest to dokument ewoluowania samoświadomości górali podhalańskich, swoisty artystyczny głos „we własnej sprawie”. Trudno zgodzić się z argumentem podnoszonym w toku dyskusji o losach dzieła, że jest to cenny dokument odzwierciedlający współczesne realia życia na tatrzańskiej hali. To autorska interpretacja owego życia, stroju, gestu i barwy, zbudowana realistycznie w warstwie przedstawieniowej i idealistycznie w warstwie treściowej. To rodzaj malowanego „mitu”, kwintesencja sentymentu dla tradycji pasterskich i legendy Tatr, tak ważnej wśród polskich mitów narodowych. Uwaga ta nie ujmuje nic wartości naukowej, czy dokumentalnej dzieła, sytuuje te wartości w odpowiednim świetle. Kompletność dzieła, jego niekwestionowany autentyczność, stan zachowania, kontekst miejsca oraz specyfika formalna i tematyczna stanowią cenny materiał poddający się badaniom i interpretacjom naukowym z wielu obszarów nauk humanistycznych i społecznych.

Nie można pominąć również, wskazywanych w opracowaniu W. Łacka, wartości edukacyjnych dzieła. Ze względu na bogactwo szczegółu i sposób interpretacji detalu, może ono być oparciem dla edukacji regionalnej, prezentacji dotyczących tradycji pasterskich, dziejów obyczaju, stroju, a nawet tańca regionu tatrzańskiego.

Wnioski:

1. Przedstawione rozpoznanie wartości zabytkowej malowideł autorstwa Władysława Trebuni Tutki w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce nr 78/29) we wsi Suche gm. Poronin, prowadzi do wniosku, iż mamy do czynienia z cennym dziełem o wartościach artystycznych, historycznych i naukowych, które jednocześnie stanowi świadectwo minionej epoki. Zatem polichromie i sam budynek spełniają ustawowe kryteria uznania za zabytek i kwalifikują się do prawnej ochrony konserwatorskiej.
2. Malowidła ścienne autorstwa Władysława Trebuni Tutki w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowanej na działce nr 78/29) w miejscowości Suche gm. Poronin są dziełem o wybitnych wartościach historycznych, naukowych i artystycznych. Są też dziełem zagrożonym, z tego względu powinny być objęte indywidualnym wpisem do rejestru zabytków ruchomych (B), po czym powinny być poddane kompleksowym pracom konserwatorskim. Jest to dzieło zasługujące na zachowanie, udostępnianie i eksponowanie in situ, w miejscu powstania, jako dokument trwałości i ciągłości tradycji kulturowej Podhala.
3. Budynek dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy (usytuowany na działce nr 78/29) posiada wartość historyczną, w mniejszym stopniu charakteryzującą go wartości naukowe i artystyczne. Jednak powinien być przedmiotem troski konserwatorskiej, ze względu na obecność omówionych wyżej dekoracji malarskich. Stanowi dla nich naturalną „oprawę” oraz istotny kontekst historyczno – kulturowy. Budynek powinien zostać bezwzględnie odnotowany w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Jego wartość historyczna, naukowa i artystyczna rozpatrywana kompleksowo, z uwzględnieniem wartości dekoracji malarskich we wnętrzach pozwala również na rozważenie możliwości wpisu obiektu do rejestru zabytków nieruchomości (A), w celu ugruntowania ochrony konserwatorskiej polichromii i ich otoczenia.
4. Celowym jest uwzględnienie wartości i atrakcyjności dekoracji malarskich zachowanych w siedzibie dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy w tworzeniu strategii i promocji Gminy Poronin oraz koncepcji zagospodarowania działki i samego budynku dawnej Spółdzielni. Niezbędne są działania powstrzymujące dalszą degradację dzieła i służące jego ochronie.

Załączniki: Aneks 1; Ilustracje 1-8.

NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA
ODDZIAŁ TERENOWY W KRAKOWIE

ul. Św. Tomasza 8/7, 31-014 Kraków
tel/fax 12 429 10 11
e-mail: ot.krakow@nid.pl
www.zabytek.pl, www.nid.pl

KIEROWNIK
ODDZIAŁU TERENOWEGO NID
W KRAKOWIE

dr Andrzej Szwed

ANEKS

do OPINII

znak: NID/OTKr/139/OP-11/14/15 [NID-EAZN/7148/985/14/IC] z 11.05.2015,
w sprawie: wartości zabytkowej malowideł ściennych
autorstwa Władysława Trebuni Tutki w budynku dawnej Mineralnej Spółdzielni Pracy
(usytuowanej na działce nr 78/29)
w miejscowości Suche gm. Poronin

Charakterystyka postaci Władysława Trebuni Tutki,

wg.: Podhalański Serwis Informacyjny WATRA

<http://www.watra.pl/bialy-dunajec/kultura/2012/12/03/zmarl-wladyslaw-trebunia-tutka>

Zmarł Władysław Trebunia-Tutka

Poniedziałek, 3 grudnia 2012 r. Autor: Anita Trebunia-Tutka

W poniedziałek nad ranem w wieku 70 lat zmarł Władysław Trebunia Tutka. Pogrzeb odbędzie się w najbliższy piątek o godz. 12.00 w kościele parafialnym w Poroninie. Wyprowadzenie zmarłego z domu o godz. 11.15 (ul. Miłośników Podhala 15). Władysław Trebunia-Tutka, znany jako głowa rodu i charyzmatyczny instrumentalista w zespole rodzinnym Trebunie-Tutki, zawsze podkreślał, że przede wszystkim był artystą malarzem. Na jego twórczość miało wpływ nie tylko góralskie pochodzenie ze starego rodu baców i muzykantów, ale i wielkie zamiłowanie do polskiej kultury i historii; wrażliwość i niespotykana skromność. Urodził się w 1942 roku w Poroninie, w domu, w którym bywało wielu artystów malarzy, portretujących jego dziadka - słynnego Stanisława Budza-Mroza, zwanego ostatnim podhalańskim dudziarzem. Od najmłodszych lat przejawiał wielki talent plastyczny i muzyczny. Ukończył Liceum Sztuk Plastycznych oraz Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie.

Brał udział w około 35 wystawach zbiorowych i 25 wystawach indywidualnych w kraju i za granicą. Prezentował swe prace w Belgii, Holandii, Francji, Niemczech, Szwecji, Hiszpanii, Rosji, Kanadzie i USA. Uprawiał projektowanie tkanin, malarstwo sztalugowe, witrażowe, malarstwo na szkle, kompozycje ścienne, pastel, olej, gwasz. Prace olejne i na szkle zakupiono do wielu kolekcji europejskich i amerykańskich, a malowidła i kompozycje ścienne Władysława zdobią niejedno zacne miejsce, instytucje, domy prywatne, a nawet restauracje regionalne. Na całym Podhalu można znaleźć wiele śladów jego działalności plastycznej - oryginalna polichromia w kościele parafialnym w Poroninie, kompozycje o tematyce sakralnej w kościołach w Skrzypnem, Wielkim Cichem, Gliczarowie, Murzasichlu, kaplicy w Białym Dunajcu i Stasikówce, również wnętrza

kościół w Skrzypnem oraz Bańskiej Górnej – we współpracy z synem Krzysztofem – architektem. Witraże „Święci Polscy” można podziwiać w kościele parafialnym w Skrzypnem, a „Dwunastu Apostołów” u ojców Salwatorianów w Zakopanem. Władysław Trebunia-Tutka był też uznanym i najwybitniejszym prymistą podhalańskim, niekwestionowanym autorytetem dla wielu pokoleń górali w dziedzinie kultury tradycyjnej. Równocześnie, jako najzdolniejszy uczeń Stanisława Nędzy-Chotarskiego i Bronisławy Koniecznej-Dziadońki, pielęgnował i kontynuował ich spuściznę, nadając jej własny, niepowtarzalny styl. Już jako trzynastoletnie dziecko „prymował” w kapeli swoich starszych braci zyskując drugą nagrodę w Konkursie Muzyki Podhalańskich w 1955 roku i nagrodę indywidualną na Światowym Festiwalu Młodzieży w Warszawie w tym samym roku. Zdobył też najwyższe laury w dziedzinie tradycyjnej muzyki ludowej m.in. „Basztę” w Kazimierzu w 1991 roku z Kapelą Rodziną Trebuniów-Tutków z Poronina. Obecnie najczęściej koncertował z zespołem rodzinnym Trebunie-Tutki, założonym i prowadzonym przez syna Krzysztofa. Trebunie-Tutki, nie tracąc nic ze swojego góralskiego charakteru, przeszli ewolucję od kapeli góralskiej po zespół koncertujący na największych festiwalach Muzyki Świata w Europie, Azji i Ameryce Północnej oraz reprezentujący Polskę m.in. na EXPO w Portugalii i Japonii. Ostatnio zostali uhonorowani tytułem „Ambasador Polszczyzny” za „autentyzm gwary wykorzystywanej w twórczości zespołu” i nominacją do nagrody polskiej Akademii Fonograficznej „Fryderyk 2009 za album „Songs of Glory / Pieśni Chwały”, nagrany z jamajską gwiazdą roots reggae Twinkle Brothers. Odznaczony m.in. Nagrodą Ministra Kultury, Nagrodą im. St. Witkiewicza, medalem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zasłużony dla Kultury GLORIA ARTIS” oraz prestiżową Nagrodą im. Oskara Kolberga.

WŁADYSŁAW TREBUNIA TUTKA, artysta plastyk, malarz, projektant, muzyk, nauczyciel; ur. 15 lutego 1942 w Poroninie, syn Jana i Ludwiny z domu Budz Lepsiok; żonaty: Zofia Czernik Kubanek (technik analizy medycznej); dzieci: Krzysztof (architekt, muzyk, nauczyciel), Anna (artysta grafik, religioznawca, muzyk), Jan (artysta lutnik, muzyk, projektant mody). Wykształcenie: Szkoła Podstawowa w Poroninie; Liceum Sztuk Plastycznych w Krakowie 1962; Wydział Tkaniny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1963-1968. Pracownik prowadzący nadzór artystyczny w Zakopiańskich Zakładach Wzorcowych „Cepelia” w Zakopanem 1970-1971; nauczyciel przedmiotów artystycznych w Technikum Tkactwa Artystycznego w Zakopanem 1972-1974. Uprawia malarstwo sztalugowe i ściennie, projektowanie tkanin unikatowych i witraży, grafikę książkową oraz malarstwo na szkle. Uczestnik wystaw zbiorowych w Polsce, Belgii, Holandii, Francji, Niemczech, Szwecji, Hiszpanii, Rosji, Kanadzie, USA. 30 wystaw indywidualnych, m.in.: Biuro Wystaw Artystycznych (Zakopane) 1996, Biuro Wystaw Artystycznych (Nowy Sącz) 1996, Galeria Łódzkiego Centrum Kulturalnego (Łódź) 1998, Galeria Centrum NCK (Kraków) 2000, Galeria KBS (Kraków) 2001, Galeria Bronisława Chromego (Kraków) 2001. Ważniejsze realizacje artystyczne: malowidła ściennie: w Domu Podhalańskim w Ludźmierzu, w świetlicy Spółdzielni Mineralnej „Budimał” w Poroninie, w kaplicy Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w kościele parafialnym w Poroninie oraz w wielu restauracjach i domach prywatnych; polichromie: kościół parafialny w Poroninie; kompozycje o tematyce sakralnej w kościołach i kaplicach w: Skrzypnem, Cichym Górnym, Gliczarowie, Murzasichlu, Białym Dunajcu, Stasikówce; projekty witraży: „Święci polscy” w kościele parafialnym w Skrzypnem, „Dwunastu Apostołów” w kościele oo. Salwatorianów w Zakopanem, „Sikława” do poematu „Źródło” z Tryptyku Rzymskiego Jana Pawła II w kościele parafialnym w Bukowinie Tatrzańskiej. W 1978 jego gobelin Śpiący rycerze znajdujący się w Muzeum Tatrzańskim został wyróżniony na ogólnopolskiej wystawie „400 dzieł na 400-lecie Zakopanego” i zakupiony przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

W okresie nauki w szkole średniej oraz podczas studiów członek zespołu studenckiego „Hyrni”, a następnie „Skalni”. Przez ponad 30 lat był instruktorem zespołów regionalnych: „Małe Podhale” w Białym Dunajcu, w latach 1991-1993 w MDK „Jutrzenka” w Zakopanem jako nauczyciel muzyki m. in. w zespołach „Zornica”, w GOK w Poroninie i w Białym Dunajcu. Członek zespołu rodzinnego „Trebuie-Tutki”, z którym koncertował na największych festiwalach w wielu krajach Europy oraz Ameryki Północnej i Azji. Jego zespół reprezentował Polskę m.in. na EXPO w Portugalii i Japonii i został uhonorowany tytułem „Ambasador Polszczyzny” oraz nominacją do nagrody polskiej Akademii Fonograficznej „Fryderyk” w 2009 roku.

Od 1969 roku członek Związku Polskich Artystów Plastyków oraz Honorowy Członek Związku Podhalan. Laureat Nagrody Ministra Kultury, Nagrody im. St. Witkiewicza; odznaczony: złotą odznaką „Za zasługi dla województwa nowosądeckiego”, dwukrotnie złotą odznaką „Za zasługi dla Zakopanego”, odznaką „Zasłużony działacz kultury”; medalem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zasłużony dla Kultury GLORIA ARTIS” (2009), Nagrodą im. Oskara Kolberga (2009). Mieszkał w Białym Dunajcu.

Źródło: Podhalanie. Słownik biograficzny.

1. Zespół „Harnasie” koniec lat 80-tych XX w. fot. archiwalna

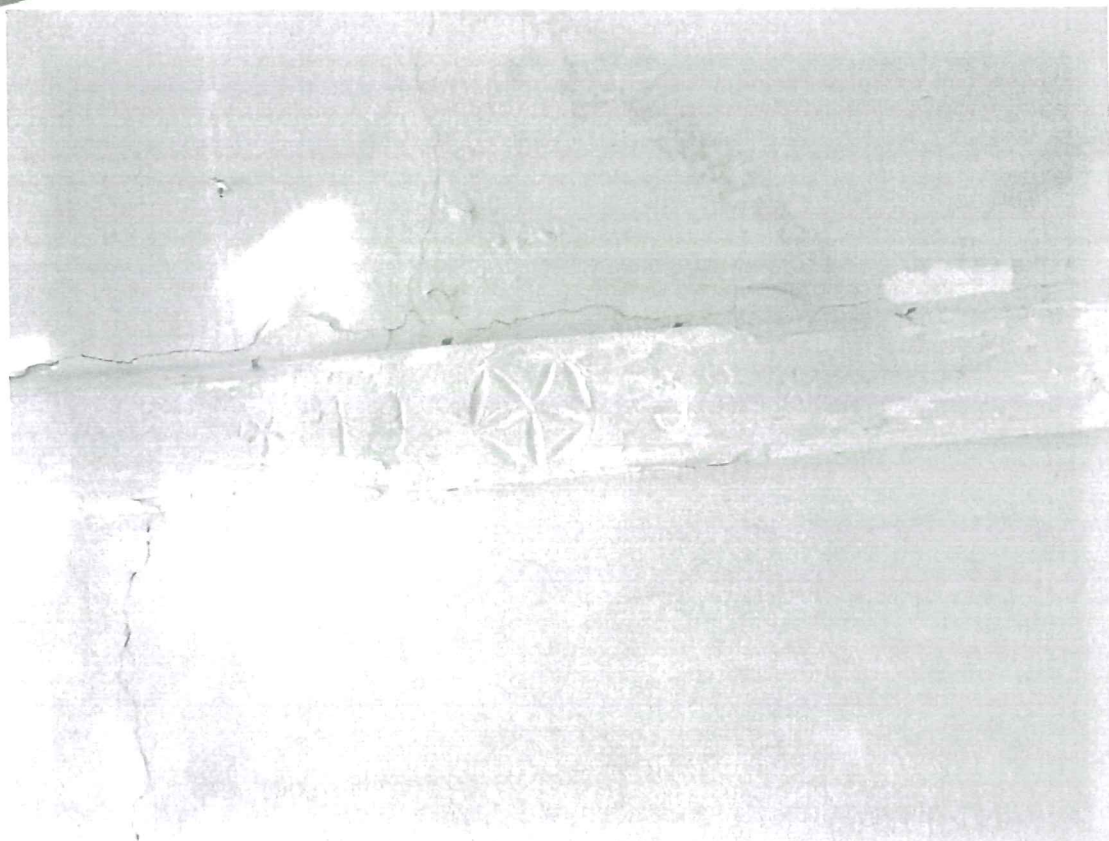
2. Zespół „Harnasie” koniec lat 80-tych XX w. fot. archiwalna

3. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna” w Suchem gm. Poronin

4. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna” w Suchem gm. Poronin

5. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, detal we wnętrzu

6. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, detal we wnętrzu

7. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, stan zachowania „Dużej Sali”.

8. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja malarska „Dużej Sali”.

9. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja malarska „Dużej Sali”.

10. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, sygnatura kompozycji w „Dużej Sali”.

11. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dewastacje w „Dużej Sali”.

12. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja malarska „Dużej Sali” - detal

13. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja sufitu „Małej Sali”.

14. Budynek dawnej Spółdzielni Pracy „Mineralna”, dekoracja „Małej Sali”.

Fot. 1 – 2 archiwalne, z dokumentacji W Łacka, 3 – 14 wyk. A. Siwek OT NID Kraków.

